

ინოვაციები - კონკურენტუნარიანი ეკონომიკის ფორმირების
მნიშვნელოვანი პირობა

რინკიაშვილი ნანა

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თელავი

<https://doi.org/10.52340/idw.2021.530>

საქართველოს ეკონომიკის განვითარებისა და მსოფლიო ეკონომიკურ სივრცეში მისი წარმატებული ინტეგრირებისათვის, ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პირობაა ინოვაციების განვითარებაზე აქცენტის გადატანა და შედეგად კონკურენტუნარიანი ეკონომიკის ფორმირება. კონკურენტუნარიანი ეკონომიკის განვითარება, თანამედროვე გლობალიზაციის ეპოქაში, ყველა ქვეყნისათვის მნიშვნელოვანი გამოწვევა, განსაკუთრებით კი ისეთი ქვეყნისათვის როგორც საქართველოა.

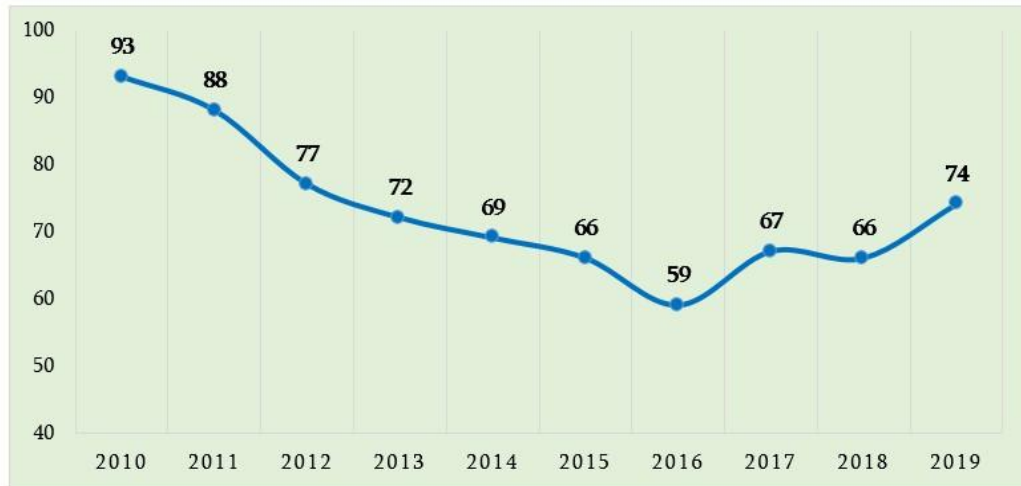
ეკონომიკის გლობალიზაციის პროცესის გაღრმავების კვალობაზე ქვეყნებს შორის მნიშვნელოვნად გამწვავდა კონკურენცია გასაღების ბაზრებზე, უცხოურ ინვესტიციებზე, ინოვაციებსა და ახალ ტექნოლოგიებზე. დღეისათვის ქვეყნის განვითარების პერსპექტივა არსებული კონკურენტული უპირატესობების საფუძველზე შრომის საერთაშორისო დანაწილებაში ეფექტიანი მონაწილეობით განისაზღვრება. ამკარაა, რომ გლობალიზაციის პროცესი ცალკეული ქვეყნებისათვის მანამდე არნახული შესაძლებლობებისა და პერსპექტივების მატარებელია, თუმცა, იმავდროულად, იგი სუსტებისთვის იდენტურობის დაკარგვის საფრთხესაც წარმოადგენს. ასეთ პირობებში ცალკეული ქვეყნების წინაშე დგას ამოცანა: განსაზღვრონ მათ წინაშე მდგარი თანამედროვე გამოწვევები და საფრთხეები, დროულად განსაზღვრონ განვითარების მისაღები პრიორიტეტები.

მსოფლიო ბაზარზე კონკურენტუნარიანი ქვეყნის სტატუსის ჩამოყალიბება მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული იმ რეიტინგებზე, რომელსაც ყოველწლიურად აქვეყნებს სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაცია.

ქვეყნებს შორის გლობალური კონკურენტუნარიანობის საკითხზე, მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმი მუშაობს. აღნიშნული ორგანიზაცია ყოველ წელს აქვეყნებს მსოფლიო კონკურენტუნარიანობის ინდექსს. სადაც მსოფლიოს ქვეყნების კონკურენტუნარიანობა და ბიზნესგარემო არის გაანალიზებული. ყოველ წელს დგება რეიტინგი, რომელიც ასახავს ქვეყნების კონკურენტუნარიანობის პოზიციებს მსოფლიოში. (გამონაკლისი იყო 2020 წელი, როდესაც პანდემიის გამო რეიტინგი არ განახლდა). აღნიშნული ინდექსი ზომავს რამდენად კონკურენტუნარიანი ეკონომიკა აქვს ქვეყანას, მაკროეკონომიკური გარემოს ხარისხს, სახელმწიფო ინსტიტუტების მდგომარეობას და ტექნოლოგიურ მზაობას კომპლექსური შეფასების გზით. ბუნებრივია კონკურენტუნარიანობის მაღალი ინდექსი, სიგნალს აძლევს მთელ მსოფლიოს ქვეყნის მდგრად განვითარებაზე, საივესტიცი გარემოს გაუმჯობესებაზე, მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის მიღწევაზე.

2019 წლის რეიტინგით საქართველოს კონკურენტუნარიანობის ინდექსი 74-ე ადგილს იკავებს 141 ქვეყანას შორის (60,6 ქულა). თუ მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის ანგარიშებს გადავხედავთ საქართველოს მდგომარეობა 2018 წელთან შედარებით გაუარესდა 8 პუნქტით. 2018 წელს საქართველო კონკურენტუნარიანობის ინდექსით 66 ადგილზე იყო. საქართველოს საუკეთესო შედეგი ქონდა 2016 წელს, როდესაც ის რეიტინგში 59-ე ადგილს იკავებდა [1].

საქართველოს პოზიცია გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსში

წყარო - მსოფლის ეკონომიკური ფორუმის 2019 წლის ანგარიში

კონკურენტული უპირატესობის მიღწევა გლობალურ ეკონომიკაში, შეუძლებელია ინოვაციური აქტივობის გარეშე.

საინტერესოა სურათს გვაძლევს გლობალურ ინოვაციური ინდექსის (GII) ანალიზი.

საქართველომ 2014-2019 წლებში შედარებით კარგი მაჩვენებლები ქონდა, იმ კუთხით რომ 130 ქვეყანას შორის 74 ადგილიდან 48 -ე ზე გადაინაცვლა, თუმცა პანდემიის შედეგად მისი მდგომარეობა 2020 ში 15 ერთეულით გაუარესდა [3].

გლობალურ ინოვაციური ინდექსის მიხედვით ქვეყნის შეფასება ხდება შემდეგი კატეგორიებში: ინსტიტუტები, ადამიანური კაპიტალი და კვლევები, ინფრასტრუქტურა, საბაზრო გარემო, ბიზნესის განვითარების დონე, ცოდნა და ტექნოლოგიები, შემოქმედებითობა. საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ საქართველოს მდგომარეობა გაუარესდა ისეთ კატეგორიებში, რაც გრძელვადიან პერიოდში ინოვაციების განვითარების ძირითად წყაროს წარმოადგენს, კერძოდ ადამიანური კაპიტალისა და

კვლევის, ასევე ცოდნისა და ტექნოლოგიების კომპონენტებში [1].

თანამედროვე ეტაპზე, ინოვაციური პროდუქციის წარმოება, მნიშვნელოვნად ჩამორჩება ბაზრის ფორმირების პროცესსა და მოთხოვნას, ხოლო შექმნილი მეცნიერულ-კვლევითი პროდუქტი იშვიათად გადაიქცევა საწარმოო კომერციულ პროდუქტად. ქართული კომპანიების მხოლოდ მცირე ნაწილი ცდილობს სიახლე შესთავაზოს მომხმარებელს, დახვეწოს და გააუმჯობესოს არსებული პროდუქცია შეზღუდული ფინანსური შესაძლებლობის პირობებში, საწარმოები ძირითად ფინანსურ რესურსებს მიმართავენ წარმოების მიმდინარე საჭიროებების დასაფინანსებლად, ვიდრე ინოვაციური პროექტების განხორციელებისთვის.

დღეისათვის საქართველოში ინოვაციური კლიმატი აღნიშნული საქმიანობისათვის არასახარბიელოა. არ არსებობს ერთიანი ინოვაციური სახელმწიფო პოლიტიკა, სუსტია ინოვაციური ინფრასტრუქტურა, შეზღუდულია ინოვაციის ბაზარი და ამ პროცესების მართვის ნორმალური ეკონომიკური სტიმულირების საშუალება. ფინანსურმა სიძნელებმა სამრეწველო სფეროში სათანადო გარანტიების არ არსებობამ და თანამედროვე და განსაკუთრებით მაღალტექნოლოგიური წარმოების შექმნის სირთულეებმა განვითარების არასტაბილურმა ტემპებმა კიდევ უფრო შეამცირა ინოვაციური საქმიანობისადმი ინტერესი და გამოიწვია მისი თანდათანობით შეკვეცა. ინოვაციური პოტენციალის განვითარება წარმოადგენს ქვეყნის კონკურენტუნარიანი ეკონომიკის ფორმირების მნიშვნელოვან პირობას. ამ მიმართულებით სახელმწიფოს როლი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია.

კონკურენტუნარიანი ეკონომიკის ფორმირება შეუძლებელია ინოვაციური ინფრასტრუქტურის განვითარების გარეშე, სწორედ სახელმწიფომ უნდა შეუწყოს ხელი ინფრასტრუქტურის ისეთი სუბიექტების შექმნას, როგორცაა ბიზნეს ინკუბატორი, ტექნოლოგიური პარკი, სამრეწველო ინოვაციების ლაბორატორია, ინოვაციების ლაბორატორია, ინოვაციების ცენტრი სახელმწიფოს შეუძლია წახალისოს ინოვაციების განვითარება და გამოყენება კერძო სექტორში. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია ეწ, ბიზნეს ინკუბატორების ამუშავება, რომელიც ინოვაციური იდეის მქონე მეწარმეებს საშუალებას აძლევს სხვადასხვა შერავათიან პირობებში გაიარონ საკუთარი ბიზნეს იდეის ჩამოყალიბების და განვითარების პროცესი. სახელმწიფომ უნდა შეასრულოს ბიზნესსა და მეცნიერებას შორის კოორდინატორის როლი, რათა ბიზნესმა (განსაკუთრებით მცირე და საშუალო ბიზნესმა) შეძლოს საკუთარი იდეების მიტანა კვლევით ორგანიზაციებამდე, ხოლო სამეცნიერო სფერომ შეძლოს თავისი პროდუქტების ბიზნესის მოთხოვნებზე მორგება და მათი წარდგენა ბიზნესის სექტორისათვის.

ხელსაყრელი ტექნოლოგიური და სამეწარმეო პოლიტიკის გატარებით, საქართველოს ექნება პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის ამაღლების შესაძლებლობა, ტექნოლოგიური პროგრესის ამოცანების გადასაწყვეტად აუცილებელია შეიქმნას ინოვაციების მხარდაჭერი სფერო. როგორც უკვე ავღნიშნეთ, ჩვენს ქვეყანაში ინოვაციების დანერგვის ერთ-ერთი შემაფერხებელი ფაქტორია ფინანსური რესურსები, სახელმწიფოს მხარდაჭერით უნდა შეიქმნას ინოვაციური ბანკი, რომელიც ინოვაციური პროექტების დასაფინანსებლად გასცემს გრძელვადიან სესხს, დაბალი საპროცენტო განაკვეთით და რომელიც სახელმწიფოს მიერ იქნება დაზღვეული.

საქართველოს ეკონომიკის ინოვაციებზე ორიენტირებულ ეკონომიკად ფორმირება ძნელად და ქაოტურად მიმდინარეობს. არ არსებობს შესაბამისი საკანონმდებლო-ნორმატიული ბაზა, რომელიც დაარეგულირებდა ინოვაციური საქმიანობის ყველა სტადიას და მისი სახელმწიფო მხარდაჭერის ღონისძიებას, არ არსებობს ინოვაციური სისტემის სუბიექტებს შორის ძლიერი ურთიერთკავშირი, სავალალო მდგომარეობაშია ქვეყნის სამეცნიერო პოტენციალი.

ქვეყანაში უნდა განხორციელდეს ინოვაციური, კონკურენტული პროდუქციის წარმოებაზე ორიენტირებული ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირება. საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია თანამედროვე სამეწარმეო ფენა და ჯანსაღი კონკურენტული გარემო, რომელთაც ექნებათ რეალური მხარდაჭერა სახელმწიფოსგან. ამისათვის კი ძალიან დიდი

მნიშვნელობა ენიჭება ქვეყნის საგარეო-სავაჭრო-ეკონომიკურ პოლიტიკას, განსაკუთრებით სამეცნიერო მიმართულებით. ქართული ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიმართულებაში მნიშვნელოვან ნაბიჯს წარმოადგენს საზღვარგარეთის გამოცდილების შესწავლა. კონკურენტუნარიანი ეკონომიკის ფორმირების გასაღები ინოვაციების განვითარებაშია, საწარმოო სფეროში ინოვაციების დანერგვა არა მხოლოდ აამაღლებს წარმოებული პროდუქციის ხარისხს და შეამცირებს დანახარჯებს, არამედ შეიქმნება ახალი სახის პროდუქცია და მომსახურეობა, ახალი იდეების რეალიზება, მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის განვითარება და დანერგვა, გამოიწვევს ეკონომიკურ ზრდას, ცხოვრების დონის ამაღლებას, რითაც ქვეყანა შეძლებს ღირსეული ადგილის დამკვიდრებას მსოფლიო ეკონომიკურ სისტემაში.

მსოფლიო ლიდერობას განსაზღვრავს მეცნიერება, ცოდნა, მოსახლეობის განათლება, მომუშავეთა კვალიფიკაცია, რომლებიც დაინტერესებული არიან ინოვაციური პროცესის მასშტაბების მუდმივი ზრდით. საქართველოს ინოვაციური მიმართულებით განვითარებაზე გადასვლაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობს საერთაშორისო თანამშრომლობის გაფართოება. საქართველოსთვის გლობალიზაცია არის რეალური შანსი შევიდეს ქვეყანა განვითარებულ საბაზრო ურთიერთობებში, მიიღოს არა მარტო აუცილებელი გამოცდილებები ქვეყანის შემდგომი განვითარებისათვის, წარმოების ეფექტიანობისა და კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისათვის, მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის დაჩქარებისათვის, არამედ ასევე მიიღოს ამ მიზნისათვის ფულადი სახსრები.

ლიტერატურა:

1. <https://forbes.ge/blogs/saqarthvelo-globaluri-konkurentunarianobis-reitingshi/>
2. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3322328?publication=0>
3. https://idfi.ge/ge/georgia_in_the_global_innovation_inde
4. http://press.tsu.ge/data/image_db_innova/Gaganidze.pdf

Innovation - an Important Condition for the Formation of a Competitive Economy

Rinkiashvili Nana

Iakob Gogebashvili State University, Telavi

Abstract

One of the most important conditions for the development of the Georgian economy and its successful integration into the world economic space is to focus on the development of innovations and, as a result, to form a competitive economy.

At present, the innovative climate in Georgia is not favorable for the formation of a competitive economy. There is no unified innovative state policy, weak innovation infrastructure, limited innovation market and normal economic stimulus to manage these processes. Financial difficulties, lack of proper guarantees in the industrial field and difficulties in creating modern and especially in high-tech production area, unstable pace of development further reduced the interest in innovative activities and led to its gradual decline. As a result, Georgia ranks 74th place among 141 countries in the Competitiveness Index. In the modern global space, the development of innovative potential is an important condition for the formation of a competitive economy of the country.

In the article we focused on some of the problems of innovative development and its solution. The competitiveness potential of the country is analyzed, the role of the state in the formation of a competitive economy through the development of innovations is given.

საკვანძო სიტყვები: ინოვაციური ეკონომიკა, ინოვაციები, კონკურენტული უპირატესობა, კონკურენტუნარიანი ეკონომიკა, გლობალიზაცია

Keywords: Innovative Economy; Innovation; Competitive Advantage; Competitive Economy; Globalization.